

NFT DOKTRININIS-TEISINIS APIBRĖŽIMAS IR JO PROBLEMATIKA, SIETINA SU EUROPOS SAJUNGOS KRIPTOTEISINIŲ SANTYKIŲ REGULIAVIMO MODELIU

Evaldas Mikalajūnas

Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos

Privatinės teisės institutas

Elektroninis paštas: mikalajunas.evaldas@gmail.com

Pateikta 2022 m. kovo 21 d., parengta spaudai 2022 m. birželio 8 d.

DOI: 10.13165/JUR-22-29-1-06

Santrauka. Straipsnyje nagrinėjamas termino „Nepakeičiami žetonai“ (NFT) turinys ir pagrindiniai šios skaitmeninės technologijos bruožai. Analizuojama NFT sąvokos reikšmė, išskiriami pagrindiniai sąvokos elementai ir pateikiamas reliatyvus NFT pavyzdys siekiant paaiškinti NFT technologijos veikimo principą ir išskirtinumą iš kitų kripto turto rūšių. Straipsnyje taip pat išryškinama problematika, sietina su kompleksiška sąvokos reikšmės sandara teisės reguliavimo objekto kontekste. Tyrime atskleidžiami NFT kaip turto vertės ypatumai ir santykis su kitais privatinės teisės reguliuojamais objektais, pavyzdžiui, intelektine nuosavybe, prekėmis, paslaugomis, vertybiniais popieriais ir kt.

Antroje straipsnio dalyje daug dėmesio skiriama Europos Sąjungos reglamento dėl kripto turto rinkų, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1773 (MiCA), projekto analizei. Glaustai aptariamas minimo projekto 3 straipsnis, kuriame yra įvedamas terminas „kripto turtas“ ir apibrėžiamas jo rūšys. Kadangi NFT terminas MiCA projekte tiesiogiai nėra įtvirtintas, analizuojama, kuriai iš kategorijų toks darinys galėtų būti priskirtas pagal nustatytus sąvokos požymius. Taip pat nagrinėjama, kokia problematika gali išryškėti dėl NFT kaip atskiros kripto turto rūšies nebuvimo, siejant ją su licencijavimu, spekuliacijavimu, saugojimu, registravimo klausimais. Galiausiai stengiamasi atsakyti į pagrindinį klausimą – ar NFT sąvoka patenka į kripto turto apibrėžimo pagal MiCA reguliavimo rėmus.

Reikšminiai žodžiai: nepakeičiamas žetonas, NFT, kriptovaliuta, kripto turtas, Blokų grandinės (angl. Blockchain) technologija, privatinė teisė, skaitmeninis turtas, turto vertė, pinigų plovimo įstatymas.

Įvadas

Nepakeičiamas žetonas (toliau tekste – NFT) yra nauja, dar vos kelerius metus egzistuojanti technologija, susijusi su kripto turtu, kurios apogėjus buvo pasiektas 2021 m., kai šia technologija pradėjo naudotis didžiosios pasaulio kompanijos, tokios kaip Jungtinių Amerikos Valstijų Nacionalinė krepšinio asociacija (NBA)¹, „Pringles“², „McDonalds“³, „Wine Industry“⁴, „Ferrari“⁵ ir kt., o NFT kapitalizacijos skaičiai pasiekė 48 388 235 877,86 JAV dolerių⁶. Naudojantis šia technologija pradėjo kurtis ir veikti tokie dariniai kaip skaitmeninis turtas, protingieji kontraktai⁷, „peer-to-peer“⁸ ir kiti dariniai⁹.

Žinoma, kad teisiniai santykiai, susiję su kripto turtu, iki šiol nėra reglamentuoti Lietuvos ir Europos Sąjungos (toliau – ES) mastu bendrai. Kai kurios pasaulio valstybės, pavyzdžiui, Kenija, Jungtinė Karalystė, Australija, Šveicarija, Liuksemburgas ir kitos atskirai sureguliuo šiuos santykius nacionaliniu lygmeniu⁸. Tiesa, būtina paminėti, kad ES šiuo metu yra ruošiamas reglamento projektas dėl kripto turto rinkų, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1973 (toliau – MiCA)⁹, kurioje bus įtvirtintas santykių, susijusių su kripto turtu, reglamentavimo modelis, šis modelis bus tiesiogiai taikomas ir Lietuvoje.

Pažymėtina, kad pati kriptografinių valiutų erdvė nuolat kinta, dėl to užsitęsė ir minėta MiCA projekto galutinio teksto patvirtinimo procedūra. Be to, teksto derinimo stadijoje atsirado naujas, jau minėtas darinys – Nepakeičiamas žetonas, kuris, kai kurių teisininkų nuomone, gali nepatekti į būsimo reglamento reguliavimo sritį. Būtent dėl šios priežasties *straipsnio objektu pasirinktas* Nepakeičiamo žetono doktrininio-teisinio apibrėžimo turinys ir požymiai. *Tyrimo tikslas* – atskleisti NFT termino pagrindinius požymius, atskiriančius šį terminą nuo kitų kripto turto rūšių. *Tyrimo uždaviniai* – atskleisti kriptovaliutos ir kripto turto sąvokų santykį, išanalizuoti doktrininių NFT sąvokos turinį, veikimo principą ir susietumą su kitais privatinės teisės reguliuojamais objektais, nurodyti egzistuojančias kripto turto rūšis pagal MiCA, iširti, ar NFT

¹ Chaim Gartenberg, „The NBA is partnering with Infinite Objects to put your Top Shot NFTs on display IRL“, *The Verge*, 2021 m. lapkričio 30 d., 1, <https://www.theverge.com/2021/11/30/22807937/nba-top-shot-moments-nft-infinite-objects-display>.

² Carisbel Guaramoto, „McDonald’s set to launch an NFT of its popular McRib sandwich“, *Cryptopolitan*, 2021 m. lapkričio 1 d., 2, <https://www.cryptopolitan.com/mcdonalds-to-launch-an-nft/>.

³ Ryan Epps, „Ferrari Enters The NFT Space Via Velas Network Partnership“, *Techtimes*, 2021 m. gruodžio 29 d., <https://www.techtimes.com/articles/269907/20211229/ferrari-and-lamborghini-ferrari-picture-nft-marketplace-nft-art-velas-blockchain-velas-crypto-price.htm>.

⁴ Kapitalizacijos pagrindimas reliatyvu, svyruoja nuo 200 000 000 000 iki 800 000 000 000.

⁵ Prottingieji kontraktai arba dar kitaip „išmaniosios sutartys“ yra tiesiog blokų grandinėje saugomos programos, kurios veikia tada, kai įvykdomos iš anksto nustatytos sąlygos. Paprastai jie naudojami automatizuoti susitarimo vykdymą, kad visi dalyviai galėtų iš karto būti tikri dėl rezultato, nedalyvaujant tarpininkui ir neprarandant laiko. Jie taip pat gali automatizuoti darbo eigą ir suaktyvinti kitą veiksmą, kai įvykdomos sąlygos.

⁶ „Peer-to-peer“ – tinklo modelis, kuriame keitimasis resursais vyksta tiesiogiai tarp vartotojų.

⁷ Wright, A., De Filippi, P., „Decentralized Blockchain Technology and the Rise of Lex Cryptographia“, *SSRN*, 2015 m. kovo 10 d., 10, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2580664.

⁸ „Blockchain and Cryptocurrency Laws and regulations 2021“, *Global legal insights*, 2021 m. spalio 22 d., <https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/blockchain-laws-and-regulations>.

⁹ „2020 m. rugsėjo 24 d. pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl kriptovaliutų rinkų ir iš dalies keičianti Direktyvą (ES) Nr. 2019/193“, Nr. COM/2020/593, žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52020PC0593>.

sąvoka patenka į kripto turto apibrėžimo rėmus pagal MiCA; galiausiai, aptarti probleminius aspektus, dėl ko šis priskyrimas gali būti ydingas teisės reguliavimo prasme. Nagrinėjant pasirinktą temą tyrime yra taikomas sisteminės analizės, lingvistinės (gramatinės), loginės analizės, lyginamasis ir kiti mokslinei analizei būdingi metodai, jie derinami tarpusavyje.

NFT reglamentavimo problematika Lietuvoje beveik nenagrinėta, išskyrus kelis atskirus pasisakymus publicistinio tipo straipsniuose. Dėl šios priežasties būtinas detalesnis pačios technologijos, jos veikimo ir teisės taikymo tyrimas šia tematika.

1. Kripto valiutos ir kripto turto santykis

Enciklopediniuose žodynuose kripto valiutos sąvoka apibrėžiama taip: „<...> skaitmeninė valiuta arba decentralizuota mainų sistema, kuri saugumo sumetimais naudoja pažangią kriptografiją“¹⁰. Oksfordo žodyne šis terminas apibrėžiamas kaip „<...> bet kokia elektroninių pinigų sistema, naudojama perkant ir parduodant internetu, kai nereikia centrinio banko.“¹¹ Pabrėžtina, kad nurodytuose apibrėžimuose nesutariama, ar kripto valiuta yra piniginė vertė, piniginė sistema ar mainų sistema. Išanalizavus nacionalinius atskirų valstybių įstatymus atsakymas gaunamas dviprasmiškas. Pavyzdžiui, Australijos mokesčių tarnyba (ATO) 2019 m. nurodė, kad kripto valiuta yra prekė, o ne valiuta¹². Tokios pat pozicijos laikosi Kanada, Singapūras¹³. ES teisėje kripto valiuta apibrėžiama kaip skaitmeninis vertės atvaizdas, kurio nepatvirtina centrinis bankas ar valdžios institucija. Toks darinys nėra susietas su teisiškai nustatytais valiutų kursais, jis gali būti naudojamas kaip keitimo priemonė prekėms ir paslaugoms įsigyti, jas perleisti. Šiuo atveju kripto valiutos teisinė prigimtis yra sietina su prekės, produkto ar net paslaugos sąvokomis¹⁴. O Rusijos federacinė respublika ir Baltarusija pripažįsta kripto valiutą kaip užsienio valiutą, tačiau faktiškai ja minimose teritorijose atsiskaityti negalima¹⁵.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Lietuvoje šio termino apibrėžimas palaiapsniui kito. Štai 2017 m. Lietuvos bankas yra pasisakęs, kad kripto valiuta yra „<...> nereguliuojami ir nereguliuojami skaitmeniniai pinigai, kuriuos galima naudoti kaip atsiskaitymo priemonę, tačiau šiuos pinigus į apyvartą išleidžia ir garantuoja ne centrinis bankas“¹⁶. O 2019 m. vasario 21 d. Lietuvos bankas kripto valiutą pakeitė virtualiuoju turtu, jį apibrėždamas taip: „<...> Galimos

¹⁰ „Cryptocurrency“, „The Dictionary“ elektroninis žodynas, www.dictionary.com, žiūrėta 2022 m. balandžio 30 d., <https://www.dictionary.com/browse/cryptocurrency>.

¹¹ Oxford University, *Oxford Learner's dictionary* (Oxford University Press 2022), <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/cryptocurrency>.

¹² „Skaitmeninis valiutos žaidimų keitiklis arba bitų grotuvas“, Australijos parlamentas, žiūrėta 2022 m. balandžio 30 d., https://www.aph.gov.au/Parliamentary_Business/Committees/Senate/Economics/Digital_currency/Report.

¹³ *Ibid.*

¹⁴ „Pasaulio šalių pozicijos dėl kripto valiutų reguliavimo 2018 m. vasario mėn“, žiūrėta 2022 m. balandžio 30 d., <https://bits.media/news/pozitsiya-stran-mira-po-regulirovaniyu-kriptovalyut-na-fevral-2018-goda>.

¹⁵ 2017 m. rugsėjo 4 d. Rusijos banko informacija, „On the use of private “virtual currencies” (cryptocurrencies)“ Consultant.ru legal reference system, žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d., http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_256266.

¹⁶ Lietuvos banko valdybos 2017 m. spalio 10 d. posėdžio protokololas Nr. 01- 32, žiūrėta 2022 balandžio 2 d., <https://www.lb.lt/uploads/documents/files/171010pozicija%20del%20virtualiu%20valiutu%20ir%20VV%20zetonu%20platinimo.pdf>.

įvairios virtualiojo turto formos: atsiskaitymams ir mokėjimams skirtas virtualusis turtas, su tradicinėmis valiutomis ar kitu turtu susietas virtualusis turtas, teisę naudotis paslaugomis ar gauti prekių suteikiantis virtualusis turtas, kitų ypatybių turintis virtualusis turtas.¹⁷ Taigi teigtina, kad konstruktyviai dauguma valstybių, taip pat ir Europos Sąjunga linksta prie kriptovaliutos kaip vienos iš kripto turto formų apibrėžties, bet neprilygina tokio darinio valiutos terminui. Vis dėlto pažymėtina, kad, nors faktiškai kriptovaliutos tampa tik kripto turto dalimi, kripto turto atsiradimas be kriptovaliutos kaip pradžios yra neįmanomas. Visų pirma dėl to, kad kripto turtas, kad ir kokia forma jis atsirastų, turi tiesioginį ryšį su viena iš kriptovaliutų. Antraip, jeigu jos nebūtų, toks kripto ar virtualus turtas tiesiog neatsiranda. Dėl šios priežasties būtina atskleisti pagrindinius kriptovaliutos požymius siekiant visų pirma identifikuoti, nustatyti, ar kažkoks kripto turtas apskritai yra sietinas su kripto ar skaitmeniniu terminu. Taigi, anot Diego Ballon ir kt. atliktos analizės, kriptovaliutų pagrindiniai požymiai yra: (i) kripto valiutos vertė, matuojama vieno vieneto kaina, kurią nustato pati kriptografinių valiutų vartotojų rinka, t. y. pasiūla ir paklausa; (ii) forma – išskirtinai skaitmeninė; (iii) anonimiškumas ir skaidrumas. Šie terminai tiesiogiai koreliuoja vienas su kitu. Nors sandorį sudariusių subjektų tapatybė nėra atskleista, tačiau turintis internetą asmuo gali patikrinti kiekvieno vartotojo „piniginę“ ir atliktus sandorius. Dėl to kriptovaliutos judėjimas, nors ir anonimiškai, piniginės išraiškos prasme yra visada skaidrus. Paskutinis požymis – (iv) kriptovaliutos nėra susijusios su centriniu banku, t. y. valstybės nėra atsakingos už jų leidimą, cirkuliaciją ar net spekuliaciją rinkoje¹⁸.

Taigi reziumuojant teigtina, kad kriptovaliuta yra kripto turto sąvokos, be kurios kripto turtas tiesiog neatsiranda, dalis. Kripto turtas išsiskiria pagrindiniais požymiais: skaitmenine prigimtimi, dauguma atvejų valdymu¹⁹, skaidri, bet anonimiška atsiskaitymų sistema, ir vertės nustatymu pagal egzistuojančius rinkos dėsnius. Vis dėlto pagrindinis kripto turto požymis yra toks, kad jo vieneto vertė yra tiesiogiai susijusi su kriptovaliutos vieneto verte, kuri naudojama kaip keitimo priemonė prekėms ir paslaugoms įsigyti ar jas perleisti.

2. NFT doktrininės sąvokos ir praktinio veikimo analizė?

Aiškus NFT apibrėžimas aptinkamas tik atskirų teisininkų darbuose. Ten dažniausiai nurodoma, kad NFT – tai skaitmeninis / kripto turtas, kurį garantuoja, grindžia kompiuterinis kodas, kuris yra įrašomas „įkalamas“ į blokų grandinės knygą (angl. *Blockchain*)²⁰ siekiant fiksuoti autentiškumą, unikalų turto prigimtį ir nuosavybę²¹. Informacinių technologijų specialistai šią

¹⁷ Lietuvos banko valdybos 2019 m. vasario 21 d. posėdžio protokolas, žiūrėta 2022 balandžio 2 d., <https://www.lb.lt/uploads/documents/files/Klausimų%20ir%20atsakymų%20dokumentas.pdf>.

¹⁸ Diego Ballon, James Cranston, Laura Nixon ir kt., “Non-fungible tokens: the global legal impact”, Clifford chance, 2021 m. liepa, 8, <https://www.cliffordchance.com/content/dam/cliffordchance/briefings/2021/06/non-fungible-tokens-the-global-legal-impact.pdf>.

¹⁹ Esama atvejų, kad kriptovaliutos yra centralizuotos, t. y. valdomos vieno subjekto, tačiau ne centrinio banko.

²⁰ „Blockchain“ yra technologija, paremta papildomos operacijos įrašu. Tai reiškia, kad nauja informacija gali būti įrašyta į blokų grandinę, tačiau senesnė informacijos, kuri saugoma blokuose, jokių būdu negali būti redaguojama, pašalinama ar koreguojama. Tai yra pasiekama naudojant kriptografiją – kodų rašymo praktiką, kuri susieja naujai pridėtus blokus su esama blokų grandine.

²¹ An P. Doan, Mark W. Rasmussen, Courtney Lyons Snyder, Joshua B. Sterling, D. Grayson Yergin, „NFTs: Key U.S. Legal Considerations for an Emerging Asset Class“, *Jones Day*, 2021 m. balandis, 2, <https://www.jonesday.com/en/insights/2021/04/nfts-key-us-legal-considerations-for-an-emerging-asset-class>.

sąvoką aiškina daug plačiau ir net pasitelkia palyginimus. Pavyzdžiui, labiausiai paplitusi aplinka NFT naudoti ir kaldinti / kurti (angl. *mint*) yra eterio (*ethereum*) blokų grandinė. Oficialioje šios blokų grandinės svetainėje pateikiamas bendro pobūdžio NFT technologijos paaiškinimas. NFT čia yra: „<...> žetonai, kuriuos galime naudoti unikalių elementų nuosavybės teisei ženklinti. Jie leidžia mums simbolizuoti tokius dalykus kaip menas, kolekcionuojami daiktai, net nekilnojamasis turtas. Vienu metu jie gali turėti tik vieną oficialų savininką ir yra apsaugoti eterio blokų grandine – niekas negali pakeisti nuosavybės įrašo arba kopijuoti / įklijuoti naujo NFT. NFT reiškia nepakeičiamą žetoną. Nekeičiamas yra ekonominis terminas, kurį galite naudoti apibūdinami tokius dalykus kaip baldai, dainų failas ar kompiuteris. Šių dalykų negalima pakeisti kitais daiktais, nes jie turi unikalių savybių.“²² Informacinių technologijų entuziastai neretai NFT technologiją vadina tiesiog daiktavardžiu „Tiesa“. Taip yra dėl to, kad, anot kai kurių informatikos specialistų, NFT sukuriama produktas, jo nuosavybės skaitmeninis dokumentas yra visam laikui įkeliamas į „Blockchain“ tinklą²³, kuris savaime virsta tiesa, nesant galimybės tokio fakto pakeisti, iškraipyti. Tokio turto nuosavybės ir autentiškumo klausimas gali būti visada patikrinamas bet kurio asmens, turinčio interneto prieigą, ir negali būti keičiamas²⁴. Taigi NFT čia prilyginamas tiesai.

Vis dėlto šiuo atveju atkreiptinas dėmesys į tai, kad NFT technologija visais atvejais yra naudojama siejant ją su kriptovaliuta, kitaip vadinamais „žetonais“. NFT pradžių pradžia sietina su kriptovaliutos atsiradimu, o pagrindiniai sąvokos bruožai „nepakeičiamumas“ ir „unikalumas“ yra sunkiai paaiškinami netaikant „galimo“ modelio realioje rinkoje. Dėl šios priežasties, siekiant atskleisti ir suprasti NFT sąvoką ir veikimo principą, būtina išanalizuoti, kaip veiktų pagrindiniai minėti sąvokos elementai realioje plotmėje, akcentuojant, kad tokia atvejo analizė yra tik ateities galimybė integravus NFT į egzistuojančius pardavimo santykius, pagrįstus valstybių pripažintomis valiutomis.

Tarkime, asmuo X nusipirko automobilį, kuris, be abejo, turi būti registruojamas Nacionaliniame registrų centre, tačiau automobilis yra neteisėtai pasisavinamas ir jo VIN unikalus numeris yra pakeičiamas. Taigi, egzistuoja galimybė tokį automobilį neteisėtai parduoti dar kartą. Bet, jei pats automobilis būtų paverčiamas NFT, automobilio duomenys per protingąjį kontraktą būtų įkaldinami į blokų grandinę amžiams su sąlyga, kad automobilis negali būti parduodamas **kitokiu būdu nei skaitmeniniu**. Tokiu atveju automobilio VIN numerio pakeitimas neturi didelės reikšmės, nes pats gamintojo modelis įpareigoja pirkėją kontaktuoti tik su tikruoju savininku skaitmeninėje erdvėje. Be to, automobilio rida ir kiti duomenys yra visada fiksuojami skaitmeninėje erdvėje protingojo kontrakto pagrindu, kuris atsiranda pirmojo pardavimo metu, todėl automobilis iš esmės visada lieka „tiesoje“. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad pats automobilis arba jo markė skiriasi nuo kitų automobilių, dėl šios priežasties paprastoje rinkoje jis negali būti parduotas. Bet pardavimo atveju tokį kontraktą tiesiogiai (skaitmeninėje asmens duomenų platformoje) tvirtina pats pardavėjas, o ne kokia nors kita institucija ar asmuo. Taigi NFT pardavimo sąlygos tam tikra prasme VIN unikalų numerį paverčia QR kodu, o pats automobilio nuosavybės dokumentas ir yra tas QR kodas, kuris dėl „Blockchain“ negali būti falsifikuotas. Patį QR kodą suteikia automobilio gamintojas, o pardavimo veiksmas sietinas su asmens krypto turto / valiutos

²² „NFT apibrėžimas“, Ethereum.organization, žiūrėta 2022 m. baladžio 22 d., <https://ethereum.org/en/nft/>.

²³ Alex Tapscott, Don Tapscott, *Blockchain revolution* (New York: Penguin, 2016), 5.

²⁴ Epps, *supra note*, 3.

sąskaita. Dėl šios priežasties galima teigti, kad pagrindinė pardavimo sąlyga yra pardavėjo patvirtinimas, be kurio pardavimo veiksmas neįmanomas. Tačiau fiziškai pasisavinus tokį automobilį, jo realizavimas neįmanomas dėl gamintojo įvestų sąlygų nerealizuoti rinkoje kitokiu nei kriptosandorio būdu. Pabrėžtina, kad nors šis pavyzdys yra tik teorinis automobilių rinkoje, vis dėlto toks realus procesas šiandien jau vyksta su kai kuriomis kolekcinę vertę turinčiomis prekėmis, pavyzdžiui, vyno buteliais²⁵, mados namų drabužiais ir aksesuarais²⁶.

Taigi, išsiaiškinus pagrindinį NFT veikimo principą ir sąvokos doktrininį apibrėžimą, matyti, kad NFT yra kripto turto rūšis ar „žetonas“, kurio papildomi požymiai, išskiriantys NFT iš kito skaitmeninio (kripto) turto, yra **unikalumas** ir **nepakeičiamumas**. Akcentuotina, kad kiti blokų grandinės žetonai / valiutos / turtas yra sukurti taip, kad juos būtų galima pakeisti²⁷. Pavyzdžiui, du skirtingi bitkoino žetonai yra pakeičiami, t. y. asmuo, turėdamas X bitkoiną, turi tokias pačias teises kaip turėdamas Y bitkoiną²⁸. O NFT yra nepakeičiamas turtas, turintis savo tam tikrą koduotę, numerį, autentifikavimo galimybę, dėl to vienas NFT negali būti pakeičiamas kitu NFT, kitaip tariant, visi NFT yra skirtingi ir suteikia skirtingas teises ir pareigas²⁹. Dėl šios priežasties NFT į skaitmeninę erdvę atneša naują „unikaliojo turto“ sąvoką, kuri leidžia atriboti NFT nuo kito kripto turto dėl savo specifinių papildomų požymių.

Iš viso to, kas išdėstyta, galima daryti išvadą, kad pagrindiniai bruožai, kuriais gali būti identifikuojamas NFT, yra unikalumas ir nepakeičiamumas. Būtent dėl šių savybių NFT išsiskiria iš kito kripto turto, taip pat ir kriptovaliutų.

2.1. Santykis su kitais privatinės teisės reguliuojamais objektais

Būtina pažymėti, kad dėl NFT išskirtinių bruožų jis gali būti susietas su įvairiu skaitmeniniu ar net virtualiu turtu ir būti priskirtas ne tik finansinei kategorijai, bet ir prekėms, investicijoms ar net meno kūrinio kategorijai. Būtent dėl šios priežasties, manytina, NFT technologijos kūrinį sunku klasifikuoti. Taip pat sunku identifiukuoti, kurių teisinių santykių reguliavimo modelis jam galėtų būti priskirtas teisinio reguliavimo kontekste³⁰.

Pasakytina, kad teisininkų bendruomenėje NFT pirmiausia yra priskiriamas „prekės“ kategorijai, o tai savaime reiškia, kad NFT turėtų galioti ir egzistuojantys teisės aktai, reglamentuojantys pirkėjo ir pardavėjo teisinius santykius³¹. Nors valstybės tiesiogiai dar nėra pasisakiusios dėl NFT kaip prekės apibrėžties, vis dėlto, Diego Ballon ir kt. nuomone, sandoriams, kai yra įsigyjama skaitmeninė prekė, turi galioti įstatymai, reglamentuojantys tam tikrus sąžiningumo ir vartotojų apsaugos standartus³². Faktiškai tokia situacija yra mažai tikėtina, kol valstybės nepri-

²⁵ Mike DeSimone and Jeff Janssen, „NFTs Have Arrived In The Wine Industry“, *Forbes*, 2021 m. rugsėjo 1 d., <https://www.forbes.com/sites/theworldwineguys/2021/09/01/nfts-have-arrived-in-the-wine-industry/>.

²⁶ Anna Tong, „Luxury fashion brands poised to join the NFT party“, *Voguebusiness*, 2021 m. balandžio 5 d., <https://www.voguebusiness.com/technology/luxury-fashion-brands-poised-to-join-the-nft-party>.

²⁷ An P. Doan ir kt., *supra note*, 21: 2.

²⁸ *Ibid*, 12.

²⁹ „NFT – Legal Token Classification“, *EU Blockchain observatory and forum*, 3, <https://www.eublockchainforum.eu/sites/default/files/research-paper/EUBOF%20-%20NFT%20-%20Token%20Classification%20Latam.pdf>

³⁰ Chomezyk, A., *Regulación de blockchain e identidad digital en América Latina: El futuro de la identidad digital* (Banco interamericano de Desarrollo, 2020), 3, <https://doi.org/10.18235/0002935>.

³¹ An P. Doan ir kt., *supra note*, 21: 5–6.

³² Ballon ir kt., *supra note*, 18: 6.

pažins NFT kaip turto vieneto. Tačiau pabrėžtina, kad, Diego Ballon nuomone, tokie standartai galėtų būti teisiškai reikšmingi, pripažinus **protingąjį kontraktą**, kriptuotą pirkimo pardavimo sutartį skaitmeninėje erdvėje, teisiškai reikšmingą, kai sutarties dalykas apibrėžiamas valstybių pripažįstama valiuta. Mokslininkai pateikia pasiūlymą fiksuoti sandorius valstybės registre, t. y. kai turtas, pavyzdžiui, siekia 5 000 Eur sumą, toks sandoris turėtų būti paviešinamas tam tikros valstybės registru, kuris suteiktų teisę bylinėtis dėl prekės pasirinktoje registracijos valstybės vietoje. Tokiu atveju būtų ne tik užtikrintas skaidrumas, bet ir ginamos vartotojų teisės, kaip to reikalauja privatinės teisės institutas³³. Vis dėlto autorius šioje vietoje norėtų dalinai paprieštarauti mokslininkei ir akcentuoti, kad tol, kol nėra sureguliuotas kripto turto aparatas, toks registras neturėtų vertės. Pažymėtina, kad šiandien mainai, pardavimai ar kiti turtingi santykiai kriptografinių valiutų erdvėje gali vykti daugiau nei tūkstančių skirtingų kriptovaliutų pagrindu, tuo metu jų realus ar spekuliatyvus kursas gali kardinaliai kisti net kelis šimtus kartų per dieną, todėl papildomai siūlytina įvesti valstybių pripažįstamą „aukso“ standartą turinčią kriptovaliutą, kuri atliktų ne tik stabilizacijos vaidmenį kriptografinių valiutų santykiuose, bet taip pat užtikrintų ir pažeidžiamų subjektų, kurie, pavyzdžiui, perka prekes kriptografinių valiutų erdvėje, teises. Tokiu atveju būtų išpildomos dabar egzistuojančios teisės, ginančios vartotojų interesus, LR CK 6.228 str.³⁴.

Tačiau visais atvejais toks NFT prilyginimas prekės apibrėžčiai nėra tikslingas, kadangi NFT gali būti vertinamas ir kaip investicinį pavidalą turintis darinys. Kelių teisės atstovų nuomone, NFT yra labiausiai sietinas su vertybiniais popieriais. Pavyzdžiui, An. P. Doan ir kt. nuomone, „<...> NFT turi būti laikomas vertybiniu popieriumi, jei jis yra sukurtas siekiant gauti, tikėtis pelno NFT pirkėjui, remiantis kitų pastangomis, ir būtų parduodamas kaip toks.“³⁵ Šioje vietoje, autoriaus nuomone, siekiant suvokti, ką An P. Doan ir kt. norėjo pasakyti, reikia detalesnio paaiškinimo, sietino su NFT technologija.

Taigi, pirmiausia NFT nėra tik prekė, tai yra skaitmeninis turtas, kuris, priklausomai nuo pardavėjo ar kūrėjo, gali likti kaip prekė arba būti kapitalizuojamas atitinkamai suteikiant NFT gavėjui papildomų teisių ir pareigų, t. y. kiti asmenys gali įsigyti dalį NFT ir iš to ateityje tikėtis pelno. Tokia praktika labiausiai būdinga kompiuterinių žaidimų srityje. Pavyzdžiui, grupė žmonių sugalvoja sukurti internetinį žaidimą, tačiau piniginių lėšų tokiai veiklai neturi. Tada grupė asmenų sukuria NFT ir jį paskirstę parduoda, taip „žadėdami“ NFT turėtojui tam tikrą dalį nuo žaidimo pelno³⁶. Pats sandoris fiksuojamas protingajame kontrakte, dar nuodugniau sąlygos detalizuojamos vadinamajame „White paper“³⁷, kuris, manytina, yra panašus į įmonių leidžiamą lankstinuką. Tuo metu patį skaitmeninį protingąjį kontraktą galima būtų prilyginti vertybinių popierių sandoriui, kadangi jame numatomos investuotojo teisės, pareigos ir teisėti lūkesčiai.

Pažymėtina, kad pagal galiojančius Lietuvos Respublikos teisės aktus vertybinis popierius (CK 1.101 str.) yra apibrėžiamas kaip „<...> dokumentas, patvirtinantis jį išleidusio asmens (emi-

³³ *Ibid*, 7.

³⁴ „Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas“, *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262.

³⁵ An. P. Doan ir kt., *supra note*, 21: 7.

³⁶ *Ibid*.

³⁷ Vykdamas kriptografinį projektą išleistas dokumentas, kuriame investuotojams pateikiama techninė informacija apie jo koncepciją, ir planas, kaip siekiama augti ir sėkmingai veikti.

tento) įsipareigojimus šio dokumento turėtoju³⁸. Kaip žinoma, vertybiniai popieriai išleidžiami tik įstatymų pagrindu, o NFT gali išleisti bet kuris asmuo, turintis prieigą prie blokų grandinės, pavyzdžiui, eterio. Pagal galiojančius teisės aktus Lietuvoje NFT negali būti vertybiniu popieriumi būtent dėl glaudžios sąsajos su kriptovaliutomis, tačiau tenka pripažinti, kad tokio tipo NFT kontraktas visiškai atitinka vertybinio popieriaus požymius, todėl pritariana An P. Doan nuomonei dėl tokio NFT vertinimo.

Įdomu pastebėti ir tai, kad egzistuoja atveju, kai NFT prekė persipina su NFT investicija, pavyzdžiui, NFT žaidime yra prekiaujama virtualiu kilnojamuoju ir nekilnojamuoju turtu, kurie gali būti apibrėžiami kaip skaitmeninis turtas. Tokiu atveju pats NFT yra sudėtinis virtualus turtas, t. y. toks turtas gali likti tik prekės pavidalo arba įgyti investicinę arba, kaip buvo minėta, vertybinio popieriaus teorinį statusą.

Pavyzdžiui, tam tikri žaidimai sukuria erdves, kurios yra unikalios. Tose virtualiose erdvėse eksponuojami menininkų paveiksai, groja tam tikrų kūrėjų muzika, šie kūriniai gali būti matomi ir girdimi tik toje erdvėje. Taigi asmuo, įsigijęs tokio žaidimo erdvę NFT, ne tik įgyja prekę, šiuo atveju „skaitmeninį nekilnojamąjį turtą“, bet teoriškai ir verslą, investiciją³⁹. Taip yra dėl to, kad kiekvienas, užėjęs į atitinkamą tokio tipo virtualų erdvės NFT, turės virtualių patalpų savininkui mokėti tam tikrą kriptovaliutos / žetono sumą, kuri galės būti konvertuojama į kitą virtualią valiutą. Taigi šiuo atveju santykiai susiję su nekilnojamojo turto įsigijimo, nuomos, panaudos institutais. Šiems santykiams, autoriaus nuomone, taip pat turėtų galioti egzistuojančios teisės normos ar bent jau papročiu virtusios normos, *pacta sun servanda* pagrindas pripažįstant protinę kontraktą sutartimi.

Įdomu ir tai, kad šioje erdvėje taip pat formuojasi ir *kvazi* darbo santykiai ar neapmokestinamas paslaugų teikimas, kadangi minimo nekilnojamo skaitmeninio turto „darbuotojams“, paslaugų „teikėjams“ tokioje erdvėje yra mokamas atlygis už tam tikras užduotis. Atsiskaitymas už „darbą“, „paslaugas“ vyksta kriptovaliuta ar kitu NFT. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, pagal Lietuvos Respublikos darbo kodeksą, darbo santykiai atsiranda darbdaviui ir darbuotojui sudarius darbo sutartį, aptarus pagrindines darbo sąlygas, atlygį ir pranešus apie tokią veiklą atitinkamoms institucijoms. Tai savaime reiškia tam tikras socialines ir mokesines pareigas darbdaviui (LR DK 32-34 str.⁴⁰). Vis dėlto minimais atvejais dažniausiai joks darbo kontraktas nėra sudaromas, darbo vieta nenustatoma, mokesčiai ir socialinis darbuotojo draudimas neegzistuoja, o darbuotojų garantijos ir teisės būna tik „teorinės“, dėl to šie santykiai, autoriaus nuomone, yra prilyginami nelegalaus darbo kategorijai, LR DK 56 str. Manytina, kad tokią nelegalaus darbo situaciją galėtų išspręsti skaitmeninio darbo ar paslaugų tiekimo kriptografinių valiutų aplinkoje pripažinimas darbo santykiais ir minėtos pagrindinės kriptovaliutos įvedimas, kuria būtų grindžiamas visas darbuotojų, paslaugų tiekėjų kompensacijos ir darbo užmokesčio aparatas.

Reikia akcentuoti ir tai, kad NFT technologija yra siejama su intelektinės nuosavybės teise. Skaitmeninį turtą, kuris yra grindžiamas NFT, „nukaldina“ ar sukuria asmuo, kuriam realiai priklauso intelektinės nuosavybės teisės į tokį turtą⁴¹. Tokios turbinės teisės yra fiksuojamos pačiame NFT, kurios po to, kūrėjui sutikus, yra perleidžiamos protingojo kontrakto pagrindu.

³⁸ „Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas“, *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262.

³⁹ Ballon ir kt., *supra note*, 18: 4–5.

⁴⁰ „Lietuvos Respublikos darbo kodeksas“, *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 64-2569.

⁴¹ Ballon, *supra note*, 18: 4–5.

NFT intelektinės teisės pirminis turėtojas ir / ar kūrėjas sprendžia, kokias iš tų teisių suteikti NFT įgijėjui / pirkėjui. Jei NFT pardavėjas yra ir pačio turinio kūrėjas, tada jis turi visas teises padalyti, priskirti atskiras teises naujam NFT įgijėjui⁴². Tai reiškia, kad NFT kūrėjas ir savininkas nustato pirkėjo ir tolimesnių pirkėjų teisę naudoti, kopijuoti, rodyti ir keisti turinį. Jei emitentas gauna NFT turinį iš NFT kūrėjo, pavyzdžiui, X asmuo pasamdo Y asmenį sukurti NFT, emitentas gaus tik tokias teises, kurias jam suteikė „kūrėjas“ darbo užsakymo kontraktu. DSK advokatų firmos teisininkai pastebi, kad problemos, kurios gali kilti sudarant tokius NFT sandorius, yra sietinos su skaidrumu ir pirkėjo atidumu⁴³. Pirkėjas privalo įsitikinti, kad į pardavimą būtų įtraukta pakankamai perdavimo, perleidimo ar licencijavimo teisių (įskaitant visus pirkėjo naudojimo teisės ribojimus)⁴⁴. Iš esmės pirkėjas turi įsitikinti, kad intelektinės teisės būtų perduotos taip, kaip susitarimo šalys numatė sandorio metu⁴⁵. Tokios sutartys, kaip buvo minėta, yra vadinamos protingaisiais kontraktais, kurie šiandien plačiai naudojami perkant ir parduodant NFT⁴⁶.

Analizuojant šį aspektą taip pat svarbu paminėti, kad pats kontraktas kūrėjui ar pardavėjui suteikia tam tikras teises ir nuolatinės garantijas, priklausomas nuo protingo kontrakto normų. Pavyzdžiui, skaitmeninis NFT paveikslas su autentiška rezoliucija priklauso pirkėjui. Pats vaizdas, atvaizdas ar paveikslas turi unikalų kodą, dėl kurio vaizdo savininkas gali atsekti, kur ir kaip buvo naudojamas jo turimas turtas. Negana to, NFT kaldinimo momentu galima nustatyti, kad kiekvieną kartą perparduodant tokio tipo kūrinių NFT kūrėjas gaus nuo pardavimo sumos tam tikrą procentą, išreikštą kriptovaliuta⁴⁷. Taip bet kuris asmuo, savavališkai panaudojęs tokio asmens turtą, turės susimokėti tam tikrus mokesčius už intelektinio turto naudojimą, o tai užtikrins protingojo kontrakto forma⁴⁸. Pažymėtina, kad NFT, siejant ją su intelektinės nuosavybės teise, suteikia tokios teisės turėtojui saugesnes garantijas. Vis dėlto pabrėžtina ir tai, kad NFT nėra pripažįstamas darinys daugumos valstybių teisėje, todėl ir ginčai dėl tokio objekto būtų apsunkinti. Dar daugiau, nors pats skaitmeninis kontraktas ir teismo tvarka turėtų perspektyvą būti pripažintas sutartimi, išlieka rizika „spekuluoti“ atsikaitoma valiuta, dėl to dar kartą grįžtina prie to, kad būtinas vienas kripto turto vienetas, kuris būtų pripažintas tarptautiniu mastu ir kuris tiesiogiai būtų siejamas su visais protingaisiais kontraktais, kai tai susiję su tam tikrais santykiais, pavyzdžiui, darbo santykiais, intelektine nuosavybe. Kitaip tariant, kai protingasis kontraktas yra sudaromas su vadinamąja „silpnąja šalimi“, kurios interesų apsauga realioje plotmėje rūpinasi valstybės aparatas.

Apibendrinus tai, kas pasakyta, galima teigti, kad NFT yra kompleksiška technologija, todėl vertinti jos tik kaip prekės, vertybinio popieriaus, investicijos ar intelektinės teisės objekto negalima. Standartinis NFT priskyrimas vienai ar kitai kategorijai sukeltų daug teisinių problemų, susijusių su registracijos klausimais, vertybinių popierių saugojimo, emisijos ir emitentų

⁴² DSK Legal, „Commercialising copyright: nfts – does popularity mitigate legal risks“, *The Legal 500*, 2021 m. liepos 2 d., 2, <https://www.legal500.com/developments/thought-leadership/commercialising-copyright-nfts-does-popularity-mitigate-legal-risks/>.

⁴³ *Ibid.*

⁴⁴ Ballon ir kt., *supra note*, 18: 6.

⁴⁵ *Ibid.*

⁴⁶ *Ibid.*, 7.

⁴⁷ Frankfurt Kurmit Klein & Selz PC, „A Primer on NFTs and Intellectual Property“, *Lexology*, 2021 m. kovo 11 d. 5, <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=d96ed012-8789-4e87-bc1d-70ba76569c0f>.

⁴⁸ *Ibid.*

teisėmis⁴⁹. Jos kardinaliai skiriasi tiek santykių dalyvių teisėmis, tiek pareigomis ir pačiu reguliavimo procesu⁵⁰. Būtent dėl tokios doktrininės „multi“ sąvokos reikšmės NFT negali būti taikomi standartizuoti teisės reguliavimo rėmai. Sąvokos kompleksija reikalauja, kad NFT turinys ir jį sekanti teisė visada būtų aiškinama analizuojant jo protingąjį kontraktą. Dėl to būtų logiška pripažinti šį dokumentą sutartimi, turinčia juridinę galią, tam tikrais atvejais įvedant ir privalomą „pagrindinę“, „pradinę“ kriptovaliutą, kuri garantuotų sutarties šalių teises ir pareigas. Tokiu atveju kontraktuose šalys galėtų apibrėžti ir materialines sąlygas dėl piktnaudžiavimo teisėmis bei realiai tikėtis gauti realias, pagrįstas kompensacijas sutarties nevykdymo atveju.

3. NFT santykis su ES reglamentavimu

2020 m. rugsėjo 24 d. Europos Komisija priėmė skaitmeninių finansų paketą, į kurį yra įtrauktas pasiūlymas dėl kriptovaliutų reguliavimo MiCA⁵¹. Kriptovaliutos ir kiti su kriptografinių valiutų turto susiję dariniai bendrai yra įvardijami kaip kripto turtas. MiCA 3 str. nurodoma, kad kripto turtas yra „<...> skaitmeninė vertės arba teisių išraiška, kurią galima perleisti ir laikyti elektroniniu būdu naudojant paskirstytojo registro ar panašią technologiją“⁵². Tokia sąvokos struktūra patvirtina, kad kriptovaliutos yra tik sudedamoji kripto turto dalis. Manytina, kad tokia formuluote buvo siekiama reglamentuoti ne tik šiuo metu egzistuojančius žetonus, bet ir kitas technologijas, kurios sietinos su kriptovaliutomis ar kriptografinių valiutų technologijomis žvelgiant į ateitį. Don Tapscott nuomone, Reglamento kūrėjai, atsižvelgdami į permąstymų spartą šioje srityje, nenorėjo įstatymo paversti statišku ir neorientuotu į ateitį, dėl to ir įstatymų leidėjas kriptovaliutas apibūdina kripto turto sąvoka ir net išskiria kelias kripto turto rūšis⁵³.

Diego Ballon ir kt. nurodo, kad MiCA netiesiogiai yra išryškintos trys pagrindinės žetonų kategorijos. Pirma, **su turto susietas prieigos raktas**, antra, **elektroninių pinigų žetonas**, ir trečia, **kiti kriptovaliutos išteklių**⁵⁴. Pažymėtina, kad kiekvienam iš jų yra taikomas skirtingas reguliavimo aparatas, t. y. skirtingi reikalavimai, susiję su licencijavimu ir emitento veikla. Teisininkų nuomone, NFT kaip kripto turtas patenka į Reglamento reguliavimo sritį, sietiną su „kitu“ kripto turto⁵⁵.

Analizuojant šį aspektą būtina akcentuoti, kad pačiame MiCA nurodoma, kad reglamentu siekiama sureguliuoti: (i) viešą kriptovaliutų siūlymą, (ii) kriptovaliutų leidimą prekiauti preky-

⁴⁹ Pascal Bine, Elizabeth Robertson, Simon Toms, Sidne Koenigsberg ir kt., „Regulatory Approaches to Non Fungible Tokens in the EU and UK“, *Skadden*, 2021 m. liepos 15 d., 4, <https://www.skadden.com/en/insights/publications/2021/06/regulatory-approaches-to-nonfungible-tokens>.

⁵⁰ *Ibid.*

⁵¹ „Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl kriptovaliutų rinkų ir iš dalies keičiantis Direktyvą (ES) 2019/193, COM/2020/593“, *supra note*, 9: 2.

⁵² *Ibid.*, 3 str.

⁵³ Don Tapscott, „Defusing the crypto broker bomb in the infrastructure bill“, *Fortune*, 2021 m. rugpjūčio 12 d. 5, <https://fortune.com/2021/08/12/crypto-tax-regulation-infrastructure-bill/>.

⁵⁴ Ballon ir kt., *supra note*, 18: 8. Cituota iš MiCA pasiūlymo 13 str.: „Reikalavimai elgtis sąžiningai, sąžiningai ir profesionaliai; sąžiningai, aiškiai ir neklaidinant bendrauti su kriptovaliutų turėtojais; užkirsti kelią galimiems interesų konfliktams, juos identifikuoti, valdyti ir atskleisti; ir palaikyti sistemas bei saugumo prieigos protokolą prie atitinkamų Sąjungos standartų, kurie turi būti išsamiau apibrėžti bendroje Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijos (EVPRI) ir Europos bankininkystės institucijos (EBI) gairėse.“

⁵⁵ *Ibid.*

bos platformoje, (iii) kriptovaliutų paslaugų teikėjų (CASP) licencijavimą ir (iv) piktnaudžiavimą rinka⁵⁶. Apskritai galima teigti, kad šios taisyklės yra siejamos su kriptovaliutų verslu.

Taigi, pagal MiCA pasiūlymą, „kitų“ kriptovaliutų išteklių, t. y. kriptovaliutų, kurie nėra susiję su turtu ar elektroninių pinigų žetonais, emitentai neturi jokių konkrečių licencijavimo išpareigojimų, tačiau privalo būti juridinis asmuo (kuris gali būti įsteigtas už ES ribų)⁵⁷. Taip pat turi būti laikomasi tam tikrų valdymo ir verslo elgesio reikalavimų. Vis dėlto, pagal MiCA pasiūlymą, „<...> kripto turtas, kuris yra unikalus ir negali būti keičiamas su kitu kripto turtu“⁵⁸, emitentui netaikomi reikalavimai paskelbti baltąją knygą viešiesiems siūlymams. Ši išimtis greičiausiai būtų taikoma ir NFT⁵⁹. Pabrėžtina, kad ši išimtis yra vienintelė MiCA pasiūlymo vieta, kurioje „unikalus ir nesikeičiantys“ kriptovaliutų rinkiniai yra išskirti⁶⁰. Dickinson Wright nuomone, tokio bruožo išryškimas kelia dar daugiau klausimų ir teisinių diskusijų, dėl to reglamento pasiūlymas dar kartą grąžintas svarstyti⁶¹. Minėto mokslininko teigimu, NFT kaip technologija gali būti viena reikšmingiausių kripto turto sudedamųjų dalių, todėl jos apibrėžimas terminu „*kitas kripto turtas*“ ir aiškumo nebuvimas registravimo metu yra ydingas formuojant naujos praktikos kripto turto teisėkūrą⁶². Pritartina šiai nuomonei ir paantrintina, kad NFT, kaip buvo aptarta, kaip technologija net tik gali būti turto išraiška, vertybiniai popieriai, prekės ar net paslaugos, bet taip pat gali turėti ir bankinės sistemos bruožų atelyje. Jau šiuo metu aptinkami NFT projektai, kuriuose skolinant ar užlaikant tam tikras valiutas mokamos metinės palūkanos. Dėl šios ir kitų išvardytų priežasčių manytina, kad vertėtų susilaikyti nuo skuboto MiCA reglamento apibrėžimo ir praplėsti reglamentą detaliau apibrėžimu, sietinu su NFT technologija, jo apmokestinimu ir licencijavimu. Dar daugiau – apsvarstyti galimybę kripto turto rūši „kiti“ aiškinti plečiant ir siejant jį su protingojo kontrakto turiniu ir jame įžvelgiamu reguliavimo objektu, taip pritaikant galiojančias teisės normas atitinkamiems santykiams. Šiuo atveju atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad kiti kriptovaliutos ištekliai MiCA siejami su juridiniais subjektais. Visgi, kaip buvo aptarta, NFT santykių dalyviai gali būti ir fiziniai asmenys. Taigi, manytina, kad, siaurai aiškinant šiuos santykius, atelyje nebūtų užtikrintos pavienių asmenų turtinės teisės, kai tokie santykiai yra susiję su paslaugomis, intelektine nuosavybe ar net galimais darbo santykiais.

Apibendrinant darytina išvada, kad į pagrindinius klausimus, sietinus su NFT licencijavimu, registravimu, saugojimu, spekuliacijomis ir kita, lieka neatsakyta teisės kontekste. Nors MiCA siūlyme yra minimas „*kitas*“ turtas, vis dėlto NFT kaip technologijai būtinas išsamesnis apibrėžimas, akcentuojant žetono nepakeičiamumą ir unikalumą bei nustatant papildomas normas dėl tokių nepakeičiamų žetonų spekuliacijomis. Autoriaus nuomone, palikus terpę interpretac-

⁵⁶ „Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl kriptovaliutų rinkų ir iš dalies keičianti Direktyvą (ES) 2019/193, COM/2020/593“, *supra note*, 9: 2.

⁵⁷ „2020 m. rugsėjo 24 d. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl ES skaitmeninių finansų strategijos, COM(2020) 591“, žiūrėta 2022 m. balandžio 2 d., 3, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0591&from=LT>.

⁵⁸ *Ibid.*

⁵⁹ *Ibid.*

⁶⁰ *Ibid.*

⁶¹ Dickinson Wright, „What You Need To Know: Intellectual Property and Non-Fungible Tokens“, *Jdsupra*, 2021 m. gegužės 10 d., 3, <https://www.jdsupra.com/legalnews/what-you-need-to-know-intellectual-2201399/>.

⁶² *Ibid.*

ijoms bus prarastas laikas, kuris yra svarbus kriptografinių valiutų pasauliui saugant vartotojų teises ir turtą. Dar kartą pažymėtina, kad šiuo metu NFT kaip kripto turto kapitalizacija siekia 48 388 235 877,86 JAV dolerio, taip pat akcentuotina, kad ši rinka nėra reguliuojama. MiCA taip pat detalai neatsako, kaip tokį kripto turtą reikia reguliuoti. Tačiau preziumuojant, kad NFT bus bene populiariausias iš kripto turto, būtina šiek tiek pristabdyti reglamento priėmimą ir, įsigilinus į technologijos veikimą, apibrėžti NFT bazinį reglamentavimą, sietiną, svarbiausia, su intelektinėmis, vartotojų ir investuotojų, teisėmis.

Išvados

Kriptografinės valiutos, kaip ir NFT, teoriškai yra laikomos kripto turto. Kripto turto teisinis apibrėžimas šiuo metu yra tik kuriamas, tačiau išanalizavus pagrindinius kripto turto bruožus galima konstatuoti, kad NFT yra kripto turto rūšis, kuriai būdinga skaitmeninė forma, decentralizuotas valdymas, sąsaja su kriptovaliutomis ir jų verte, anonimiškumo ir skaidrumo standartas.

Egzistuojančioje teisinėje doktrinoje pastebimi du pagrindiniai NFT sąvokos bruožai – nepakeičiamumas ir unikalumas. Jie NFT technologiją leidžia atskirti nuo kito kripto turto ir suteikia NFT skirtingą pavidalą, turintį tam tikrų privatinės teisės reguliuojamų objektų bruožų. Vis dėlto NFT priskirti kuriai nors vienai, prekės, vertybinių popierių ar intelektinės nuosavybės, kategorijai teisinį reglamentavimą negalima, kadangi NFT nėra visa apimtimi panaši į kurį nors vieną objektą. Be to, termino kompleksiskumas ir reikšmė tiesiogiai siejasi su protingojo kontrakto turiniu, nuo kurio ir priklauso tai, kokio objekto bruožų NFT turės daugiausia, atitinkamai, koks teisinis reguliavimas turėtų būti taikomas.

ES MiCA galima išskirti kelias kripto turto rūšis: pirma, su turtu susietas prieigos raktas, antra, elektroninių pinigų žetonas, ir trečia, kiti kriptovaliutos išteklių. Straipsnyje daroma išvada, kad nors NFT ir iš esmės skiriasi nuo kriptovaliutų, vis dėlto dėl savo prigimties patenka į kripto turto kitų kriptovaliutos išteklių kategoriją, kadangi jos atsiradimas kildinamas iš kriptovaliutos nukaldinimo.

Vis dėlto, kadangi kitų kriptovaliutos išteklių grupei yra numatytas specifinis licencijavimo ir reguliavimo mechanizmas, manytina, kad ES galiausiai reikės papildyti reglamento projektą NFT, unikalaus turto ar kitokia kripto turto, rūšimi. Problemų kyla dėl to, kad, vadovaujantis protingojo kontrakto turiniu, NFT gali įgyti visai kitokį teisinį pavidalą, kuriam licencijavimo ar kitos sąlygos būtų perteklinės ar net sunkiai vykdomos.

Galiausiai, pateiktinas pasiūlymas įvesti „aukso standartą“ turinčią valiutą, kurios pagrindu veiktų kompensacijos, pelno ar net darbo užmokesčio aparatas. Tokia valiuta būtų grindžiama sandoriai, o jų įgyvendinimas būtų tiesiogiai susijęs su protingojo kontrakto sutartimi, kuri galėtų būti prilyginama sutarčiai, turinčiai juridinę galią.

THE LEGAL DOCTRINAL DEFINITION OF THE NFT AND PROBLEMS RELATED TO IT, LINKED TO THE EUROPEAN UNION MODEL FOR REGULATING LEGAL RELATIONS IN CRYPTO

Evaldas Mikalajūnas

Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary: *This article explores the content of the term Non-Fungible Tokens (NFTs) and the main features of this digital technology. The author explains the meaning of the concept of an NFT, distinguishes the key elements of the concept and gives a relative example of NFTs in order to clarify the principle of operation of NFT technology and the exclusivity of other types of crypto assets. This article also highlights the problems associated with the complex structure of the meaning of the concept of NFTs in the context of the object of law regulation. The peculiarities of NFTs as asset values and the relationship with other objects governed by private law, such as intellectual property, goods, services, securities, etc., are also revealed.*

The second part of this article focuses on the analysis of the draft regulation of the European Union on Markets in Crypto-assets and amending Directive (EU)2019/1973 (MiCA). Article 3 of the draft in question is briefly discussed, which introduces the term 'Crypto-assets' and defines their types. Since the term 'MiCA' is not directly established in the project, it is analysed to which of the categories such a derivative could be classified according to the defined characteristics of the concept. The author also explains the problems that may become apparent due to the lack of a separate type of crypto asset, linking the latter with licensing, speculation, storage, and registration issues.

Keywords: *irreplaceable token, NFT, cryptocurrency, cryptographic assets, Blockchain technology, private law, digital assets, asset value, money laundering law.*

Evaldas Mikalajūnas, Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos Privatinės teisės instituto doktorantas. Mokslinių tyrimų kryptys: privatinė teisė.

Evaldas Mikalajūnas, PhD candidate at the Institute of Private Law at the Law School of Mykolas Romeris University. Research interests: private law.